

En un dels contes d'El millor dels mons, un nen a qui un company de classe ha dit «fill de puta» es pren l'expressió en sentit literal i no com a insult. És un plantejament més o menys inversemblant, un altre escriptor només hi recorreria per muntar una escena ridícula. Però Monzó manté coherentment el plantejament inicial i el porta al paroxisme, de manera que el fet que el nen entengui un insult corrent en sentit literal acaba provocant un drama familiar. Aquesta exasperació d'una situació senzilla, poc o molt desviada de la realitat quotidiana, i que en principi sembla innòcua, acaba resultant explosiva. Aquesta exasperació de la quotidianitat es produeix sovint en Monzó. L'últim conte de Tres Nadals, «La comissió», ens relata les deliberacions d'una comissió de festes encarregada d'organitzar la cavalcada de Reis. Hi ha unes exasperacions que preparen la gran traca final: la del recorregut variable de la cavalcada, que vol aconseguir els comerciants i els veïns dels carrers per on la cavalcada no ha passat mai, fins al punt que s'arriba a fer desfilar els reis per carrers sense sortida, o la de l'adjudicació dels papers de Melcior, Gaspar i Baltasar, tan desitjats que la gent, «en èpoques passades», arribava a oferir suborns per poder fer de rei, «fins al punt que, com que eren tan descarats, durant anys es va optar per acceptar-los com a normals i lògics»... i els suborns es converteixen en una subhasta. Aquí Monzó encara estira la corda una mica més: «Va ser així com molts ciutadans estalviaven durant anys o dècades (la vida sencera, fins i tot) per dedicar aquests estalvis a aconseguir el privilegi que per unes setmanes els convertia en l'enveja dels veïns». I, llavors, frena. Perquè, «amb l'arribada de formes més democràtiques», s'ha d'optar per altres procediments. Els procediments nous arribaran al deliri quan, en el curs de la reunió de la comissió, es manifesti la necessitat de ser multicultural, cosmopolita, trencador d'estereotips, etc. Un membre de la comissió proposa que faci de rei Baltasar un negre autèntic; un altre pregunta que per què ha de ser negre precisament Baltasar; i per què cap dels tres no és dona? El crescendo de disbarats —que recullen clíxés mil vegades invocats en reunions similars— es remata, i és el punt en què acaba el conte, en una escena hilarant.

Per regalar, per llegir

Quim Monzó
Tres Nadals
Il·lustracions de Ramon Enrich
Quaderns Crema, Barcelona, 2003
57 pàgs.

No és casual que Monzó hagi triat un conte amb un final còmic per acabar aquest llibre breu de Nadal. Fet i fet, el volum s'edita un mes abans de Nadal, es distribueix enfundat en plàstic; és obvi que molta gent el comprarà per regalar-lo. Encara que tots els contes siguin contes de Nadal atípics, desmitificadors, frontalment contraris al kitsch nadalenc habitual, i que les il·lustracions (collages de Ramon Enrich) no tinguin gens l'aire de les felicitacions de Nadal usuals, era natural posar al final un conte que acabés bé, encara que després d'un recorregut no precisament amable.

Els altres dos contes, «Nadal blanc» i «La venedora de mistos» (aquest apareixia ja a El millor dels mons), són versions, el primer, de la història del naixement de Jesús tal com se sol explicar als nens i es representa als pessebres, i el segon del famós conte d'Andersen. «Nadal blanc» podria semblar que no és altra cosa que un repàs foteta del

pessebre: Monzó, per exemple, recalca que Maria viu en una cosa amb elements arquitectònics romànics, que quan Josep i Maria se'n van cap a Betlem tot està nevat, per més que «a Palestina la neu era un fenomen meteorològic gairebé ignorat» i que es tracta d'una «neu en pols, tan en pols que semblava farina». Però Monzó, a diferència del que diuen els que creuen que se'l pot despatxar com a mer bromista, es planteja la seva narració amb tota la serietat. No es limita a retransmetre amb conya la història que qualsevol pessebre narra en imatges. Hi introdueix la desviació de la quotidianitat —de la quotidianitat pessebrística, en aquest cas— que dèiem. Maria, en comptes d'un sol nen, té bessonada. Aquesta idea, religiosament herètica, té, en aquest conte, com passava en «La comissió», una resolució còmica. Remarquem que no és un acudit per acabar, sinó la resolució del conte, en la qual queden lligats tots els fils i, sobretot, s'entén quin és el punt de vista que s'ha adoptat durant tota la història. Aquesta resolució genuïnament narrativa dels contes de Monzó, d'altra banda, exclou que se'n pugui extreure cap discurs o cap lliçó, més enllà del seu bon funcionament com a històries, i és pel seu bon èxit com a històries que seran il·luminadors per a la quotidianitat del lector.

El conte del mig, «La venedora de mistos», és el més perfecte i el més dramàtic de tots. La història de la nena del conte, obligada cada any a passar fred, a tenir uns records que no ha viscut, a provar d'escalfar-se amb els mistos fins que no n'hi queda cap, i a morir congelada, s'explica des del punt de vista de la mateixa venedora de mistos, el personatge empresonat dins d'un conte dissenyat per manipular els sentiments de les criatures i induir-los al conformisme. La nena dels mistos, «farta d'aquest permanent conte de Nadal en què sempre reviu per no avançar mai», intenta rebel·lar-se contra el melodrama que protagonitza i del qual no pot sortir. En comptes d'una diatriba contra els clíxés nadalencs o d'una dissertació intel·lectual sobre els contes infantils, Monzó es limita a la feina, aparentment modesta, de muntar un conte metaliterari a partir d'una història conegudíssima, i és recurrent a mitjans legítims que aconsegueix suscitar l'emoció del lector.

